

Nieuwegein

Beheerplan openbaar groen Gemeente Nieuwegein

Beheer en onderhoud 2024-2027

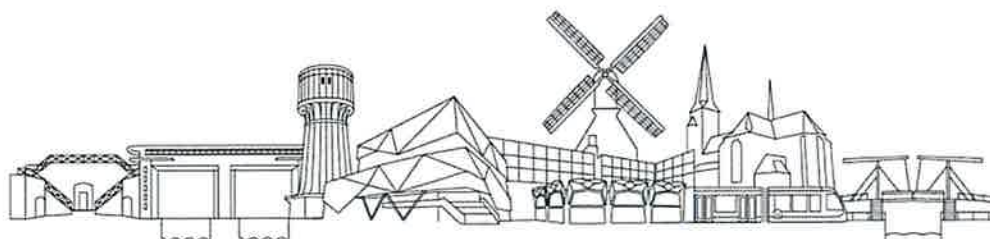
Bijlage 2 bij Nota Kapitaalgoederen 2024-2027

Raadsnummer

Datum 28 augustus 2023

Auteur Herman Westland

Versie Definitief

Inhoudsopgave

.....	1
1 Vooraf	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doelstelling	3
1.3 Scope	3
1.4 Leeswijzer	3
2 Huidige situatie	4
2.1 Areaal	4
2.2 Kwaliteit	5
2.3 Terugblik	7
3 Beheerkader	9
3.1 Het belang van beheer en onderhoud	9
3.2 Wettelijk en beleidskader	9
3.3 Ambitie	15
3.4 Beheer, onderhoud en vervanging	16
3.5 Speerpunten beheer 2024-2027	17
3.6 Uitvoeringsaspecten	23
4 Financiën	25
4.1 Benodigde budgetten	25
4.2 Beschikbare middelen	26
4.3 Financiële vertaling	26
5 Monitoring	27
6 Integrale afstemming	28
7 Bijlagen	29
7.1 Beheerareaal groen	29
7.2 Standaardkwaliteitsniveaus	31
7.3 Beheeradviezen bospercelen	34
7.4 Beheeradviezen Hoogstamboomgaarden	36
7.5 Beheeradviezen grienden en Elzenbroekbossen	39
7.6 Uitvoeringsaspecten	44
7.7 Zelfbeheeroverzicht	45

1 Vooraf

De openbare ruimte is onze woon-, werk- en leefomgeving en daarmee van groot belang voor inwoners, ondernemers en bezoekers van Nieuwegein. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van deze openbare ruimte. Het openbaar groen maakt hier een prominent deel van uit.

1.1 Aanleiding

De gemeente Nieuwegein wil de openbare ruimte planmatig en op een efficiënte wijze in stand houden. Met dit doel voor ogen wordt op dit moment een integrale nota kapitaalgoederen opgesteld. Daarbij is het nodig om voor alle beheerdisciplines over actuele beheerplannen te beschikken. Voorliggend beheerplan geeft hier voor het openbare groen invulling aan. Dit beheerplan, opgesteld op basis van de principes van assetmanagement, vormt een basis van de nota kapitaalgoederen 2024-2027.

1.2 Doelstelling

Het doel van dit beheerplan is om voor de beheerdiscipline Openbaar groen de kwaliteitsambities van de gemeente inzichtelijk te maken en aan te geven welke beheer- en onderhoudsmaatregelen met bijbehorende budgetten nodig zijn om deze ambitie te realiseren. Het beheerplan is hiermee een bestuurlijk instrument om de doelstellingen te kunnen toetsen, als voor de beheerorganisatie en uitvoerende partijen om de beheerdoelen te verwezenlijken.

Met dit beheerplan zijn de kaders gesteld voor ontwikkeling en realisatie van ruimtelijke plannen en voor vergunningverlening en handhaving. Het vormt hiermee een basis voor inrichting en beheer van groenprojecten.

Groen in Galecop

1.3 Scope

Het beheerplan beschrijft het beheer van het openbaar groen. Hieronder vallen de bomen, de gemeentelijke bospercelen, grienden, hoogstamboomgaarden, sloten en het groen op de begraafplaatsen. Sportvelden vallen buiten de scope van dit plan.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat in op de huidige situatie, zowel in kwantitatieve (areaalgegevens) als in kwalitatieve zin. Hoofdstuk 3 geeft de kaders weer, waarbij de beleidsuitgangspunten kort worden beschreven. Ook komen de ambities voor het beheer en onderhoud van het groen en de bomen aan de orde en wordt beschreven hoe we deze ambities realiseren door middel van concrete maatregelen. Hoofdstuk 4 gaat in op de financiële aspecten en de budgetten die voor het beheer nodig zijn.

2 Huidige situatie

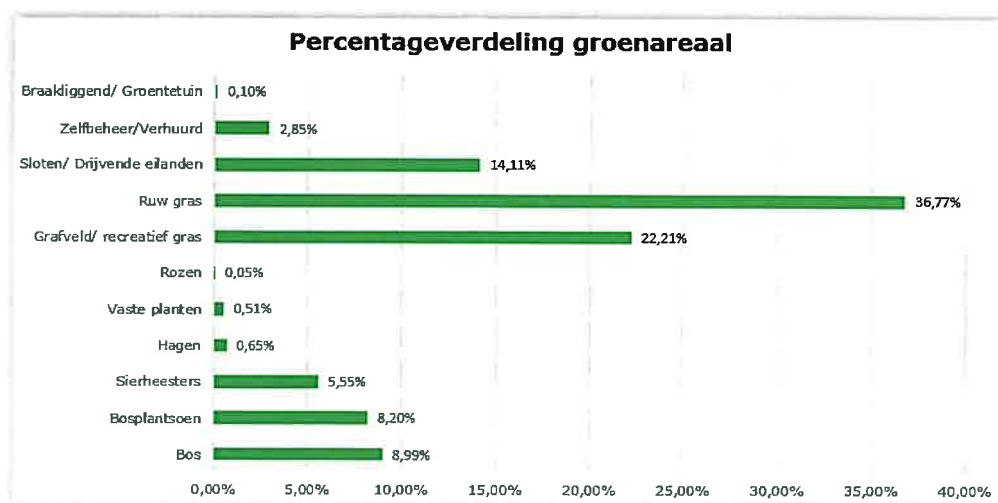
Om het openbaar groen goed te kunnen beheren is het allereerst van belang om inzicht te hebben in wat het te beheren areaal is. De centrale vraag in dit hoofdstuk is: Wat hebben we?

2.1 Areaal

Het groen van de gemeente Nieuwegein heeft verschillende verschijningsvormen. Onderstaande tabel geeft de totale hoeveelheden per hoofdgroep weer. Deze hoeveelheden zijn inclusief de hoogstamboomgaarden en grienden/elzenbroekbossen. Figuur 1 geeft deze onderverdeling in % weer.

Categorie	Hoeveelheid
• Bomen	34.552 St
• Bos	461.502 m2
• Bosplantsoen	420.578 m2
• Sierheesters	284.919 m2
• Hagen	33.577 m2
• Vaste planten	25.950 m2
• Rozen	2.533 m2
• Grafveld/ recreatief gras	1.139.612 m2
• Ruw gras	1.886.531 m2
• Sloten/ Drijvende eilanden	724.103 m2
• Zelfbeheer/Verhuurd	146.315 m2
• Braakliggend/ Groentetuin	5.214 m2
Totaal oppervlak	5.130.834 m2

Figuur 1: percentageverdeling groenareaal in m2

In bijlage 1 zijn deze hoeveelheden verder uitgesplitst naar groencategorieën weergegeven. De areaalgegevens zijn afkomstig uit het beheersysteem Greenpoint per december 2022.

Bomen park Rijnhuizen

Speciale beheerobjecten

Binnen het totale groenareaal onderscheiden we een aantal specifieke objecten, zoals bospercelen, hoogstamboomgaarden, grienden en elzenbroekbossen:

- Bospercelen: verspreid door de gemeente zijn houtopstanden aanwezig die in belangrijke mate de hoofdgroenstructuur bepalen. De gemeente wil deze bospercelen behouden en door middel van omvorming en beheer de natuurlijke potenties ontwikkelen;
- Hoogstamboomgaarden: deze hebben landschappelijke en cultuurhistorische waarde en behoren tot het erfgoed van Nederland. De gemeente Nieuwegein beheert 44 grotere en kleinere boomgaarden en locaties met fruitbomen;
- Grienden: in de gemeente liggen vier percelen die worden beheerd als griend of hakhout. Deze gebieden hebben een belangrijke cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische betekenis. Bij de ontwikkeling Rijnhuizen gaat ook een griend aangelegd worden;
- Elzenbroekbossen: in de gemeente liggen twee percelen die worden beheerd als Elzenbroek. Eén van deze bossen is eigendom van de staat. De gemeente heeft hier een onderhoudsplicht voor. Deze gebieden hebben een belangrijke cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische betekenis.

Tenslotte is een deel van het gemeentelijk groenareaal in beheer bij derden. Dit betreft 817 groenvakken met een totale oppervlakte van 117.285 m² die door bewoners worden beheerd (zelfbeheer). Dit is over de afgelopen vier jaar een stijging van 99 zelfbeheerders die 11.985 m² extra onderhouden.

2.2 Kwaliteit

Onderhoudskwaliteit

Vanuit het toezicht op de contracten wordt gestuurd op een basiskwaliteit voor het groenonderhoud (niveau B op de landelijke schaalbalken van CROW). Voor het centrum geldt het kwaliteitsniveau A (= hoog). Zie bijlage 2 voor een beschrijving van de CROW-systematiek voor kwaliteitsniveaus.

Technische staat bomen

De kwaliteit van de bomen is inzichtelijk aan de hand van boomveiligheidsinspecties (BVC). Uit de meest recente inspecties blijkt dat ca. 1.378 bomen een verhoogd risico hebben (attentiebomen). De veiligheid van deze bomen wordt gevolgd door jaarlijkse inspectie of nader onderzoek.

Van alle bomen heeft 0,89 % een slechte conditie en 6,14 % een matige conditie. De kwaliteit van de overige bomen is voldoende tot goed of zeer goed.

Technische staat beplanting en grassen

In 2021 is een inspectie uitgevoerd om de technische staat van al het groen uitgezonderd de bomen in beeld te brengen. De inspectie geeft een beeld van het groen. Uit de resultaten van de inspectie kan geconcludeerd worden dat er op basis van de meeste beheergroepen meestal wordt voldaan aan het kwaliteit. De afwijkingen met betrekking tot de kwaliteit worden met name veroorzaakt door de onderstaande aspecten:

- Snoeibeeld en overgroei van bos, grienden, bosplantsoen (blijvend struikbeplanting) jonger dan drie jaar;
- Beschadigingen, oneffenheden en kaal oppervlak in gazons en recreatief gras;
- Beschadigingen en kaal oppervlak in bloemenweides, ruw gras en schapenbegrazingszones;
- Snoeibeeld en gaten in hagen. Tevens is hier kaal oppervlak aanwezig;
- Snoeibeeld, overgroei en kaal oppervlak van alle beheergroepen onder de categorie heesters;
- Aanwezigheid van parasitaire en/of ongewenste vegetatie.

Vergelijk technische staat beplanting en grassen 2018 en 2021

Wanneer gekeken wordt naar de resultaten van beide inspecties kan geconcludeerd worden dat op basis van beplantingen minder afwijkingen zijn waargenomen. Echter zijn met betrekking tot grassen meer afwijkingen waargenomen. Op basis van de analyses en de gegevens kan gesteld worden dat de investering die vanaf 2019 structureel wordt ingezet langzaam zijn vruchten afwerpt. De gemaakte investeringen worden voornamelijk besteed binnen de projecten met de gedachte "werk met werk" maken. Er is wel meer ingezet op een kwaliteitsimpuls van de beplanting en minder op de grassen. Dit verklaart ook gelijk de toename van afwijkingen aldaar.

MOR(meldingen openbare ruimte)-meldingen

In het meldingsstelsel MOR zijn meldingen over bomen geregistreerd. In 2020 waren dat er 944, het jaar daarop 808 en in 2022 was het aantal meldingen 920. Per jaar gaat een derde van de meldingen over het snoeien van bomen. Het aantal kapaanvragen neemt toe van 93 in 2020 tot 98 in 2022. Jaarlijks zijn er ca. 90 meldingen van boomziekten, waaronder eikenprocessierups.

Het aantal meldingen over ander groen varieert per jaar. In 2020 werd 1.523 keer een melding over groen gedaan, in 2021 waren er 1.913 meldingen en in 2022 liep het aantal weer terug tot 1.632. Een derde van de meldingen betrof het snoeien van beplantingen en het opruimen van snoeiafval.

2.3 Terugblik

Het beheer en onderhoud van groen heeft de afgelopen jaren plaatsgevonden vanuit de kennis en ervaring van de medewerkers. Strategische visies zijn niet bestuurlijk vastgesteld. Wel zijn ter ondersteuning van de beheerder plannen opgesteld voor bepaalde specialistische onderhoudstaken; een Beheerplan Grienden/Elzenbroekbossen Nieuwegein, een Beheerplan Bospercelen en een Beheervisie Boomgaarden Nieuwegein. Het bulkwerk is overwegend uitbesteed aan aannemersbedrijven aan de hand van onderhoudsbestekken op beeldkwaliteit. Een deel van het onderhoud wordt uitgevoerd door eigen personeel. Daarnaast dragen bewoners bij in het onderhoud van groenvakken (zelfbeheer).

Wat we verder zien is dat het beheer en onderhoud de laatste jaren is beïnvloed door maatschappelijke, technische en natuurlijke ontwikkelingen.

- Vanaf 2017 is de gemeente bezig met het verbeteren van wijken in Nieuwegein. Hiervoor wordt het project Betere Buurten GROEN uitgevoerd. Betere Buurten houdt in dat de openbare ruimte in deze buurten integraal aangepakt worden om een kwaliteitsimpuls aan deze buurten te geven;
- Met ingang van 2019 is met de vaststelling van het beheerplan groen structureel een vervangingsbudget van € per jaar voor groen beschikbaar. Met dit bedrag worden bomen en beplanting die slecht zijn vervangen. Een deel van dit geld wordt gebruikt om slechte bomen en beplanting in projecten zoals bijvoorbeeld Betere Buurten mee te financieren;
- Er is aandacht voor ecologie en biodiversiteit, onder andere ingegeven door klimaatverandering en de daling in biodiversiteit. Daarmee staat een gezonde leefomgeving onder druk. Momenteel zijn we gestart met het omgevingsprogramma Natuur in de Stad. In dit programma worden deze onderwerpen verder uitgewerkt;
- In de aanbestedingen vragen we aandacht voor onder andere duurzaamheid. Dit heeft geresulteerd dat de aannemers tegenwoordig veel meer elektrisch materiaal en materieel in zetten binnen onze gemeente. Mocht dit nog niet beschikbaar zijn dan gebruiken ze het beste alternatief;
- We hebben in ons land vaker te maken met een aantal zich sterk verspreidende boomziekten.

Met name iepziekte, kastanjabloedingsziekte en essentaksterfte treden veelvuldig op. Op verschillende manieren trachten we de gevolgen van deze ziekten te minimaliseren, zoals wegsnoeien van aangetast hout en het toepassen van ziektebestendige iepensoorten. In veel gevallen is de enige mogelijkheid het vellen van de zieke boom. De afgelopen jaren is hiervoor ook extra geld beschikbaar gesteld. Deze materie wordt in 2024 uitgewerkt in het nog op te stellen bomenbeheerplan Nieuwegein;

- De eikenprocessierups komt in de zomermaanden voor in eiken en dit kan gevaar opleveren voor de volksgezondheid. Contact met brandharen kan de huid, ogen en luchtwegen irriteren. We bestrijden de rups vanaf 2023 alleen nog curatief (door weg te zuigen). Dit bevordert de biodiversiteit omdat de natuurlijke vijanden van rupsen nu niet meer gedood worden;
- Het landelijke verbod op chemische middelen voor gewasbescherming heeft ook gevolgen voor de gemeente Nieuwegein. De gemeente gebruikt al sinds de jaren

- tachtig geen chemische middelen om onkruid in het openbaar groen te bestrijden. Hierdoor zijn we aangewezen op duurdere mechanische methoden;
- Een ander aspect dat het beheer de afgelopen periode heeft beïnvloed (en dit ook in de toekomst zal blijven doen) is het feit dat bewoners meer inbreng hebben. Verzoeken van bewoners, klachten, meldingen, bewonersparticipatie, kortom we hebben meer met bewoners te maken en bewoners zijn mondiger dan voorheen. De gemeente heeft hiervoor de Participatienota Samen met de Stad 2021 vastgesteld.

Knotwilgen langs de sloot

3 **Beheerkader**

Openbaar groen heeft een aantal belangrijke functies in de gemeente. Bij het beheer van het openbaar groen hebben we te maken met wetten en regels, deels opgelegd door hogere overheden, deels omdat we als gemeente zelf beleid hebben geformuleerd.

3.1 Het belang van beheer en onderhoud

Beheer en onderhoud zijn noodzakelijk voor de instandhouding van het openbaar groen. Openbaar groen heeft diverse algemene en specifieke functies. Bij deze laatste denken we aan groen dat aangebracht is met een specifiek doel, bijvoorbeeld een trapveld, een verkeer- begeleidende haag en aankleding van centrumlocaties.

In algemene zin heeft groen in de woonomgeving de volgende functies of draagt het bij aan:

- beleving: sfeer, emotie, wandelen, balletje trappen;
- herkenbaarheid en oriëntatie: veel lanen, boomgroepen en opvallende solitaire bomen zijn beeldbepalend, daarnaast hebben bepaalde bomen en boomgroepen een cultuurhistorische waarde (knotlinden bij een boerderij, gedenkbomen);
- veiligheid: verkeersveiligheid, sociale veiligheid;
- ecologie: habitat voor plant- en diersoorten, stepping stones, verbindingzones en broedgelegenheid;
- klimaatadaptatie: verminderen van hittestress, vertragen afvoer van regenwater en vergroenen van gebieden;
- luchtkwaliteit: fijnstof afvangen, zuurstofvoorziening (fotosynthese);
- welzijn: rust, ontmoetingsplek, spelen;
- de baten van groen: waarde huis, gezondheidskosten.

3.2 Wettelijk en beleidskader

Wettelijk kader

Het wettelijk kader betreft een aanzienlijke hoeveelheid landelijke en Europese wetten, zoals het Burgerlijk wetboek, de Wet Natuurbescherming en wetgeving op het gebied van verkeer, water en bedrijfsvoering. Het spreekt voor zich dat deze wetgeving gehandhaafd moet worden. Dat geldt ook voor regelgeving van het waterschap zoals de Keur en de bijbehorende Legger van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. De gemeente heeft als beheerder van de openbare ruimte de plicht deze veilig en duurzaam in stand te houden (zorgplicht).

Gemeentelijk beleid

Gemeentelijke beleidsuitgangspunten voor het openbaar groen zijn verwoord in de volgende documenten:

- Meer voor elkaar - Coalitieakkoord 2023 – 2026
De titel van dit akkoord "Meer voor elkaar" heeft voor ons twee betekenissen. Namelijk dat we in Nieuwegein er 'Meer voor elkaar' willen zijn en dat we de komende vier jaar samen nog 'meer voor elkaar' willen krijgen.

Met betrekking tot beheer van de openbare ruimte:

“Om de openbare ruimte aantrekkelijk te laten zijn en bij te dragen aan een klimaatbestendig Nieuwegein, investeren we in meer groen, onderhoud en adequaat contractbeheer met aannemers. Ook het beschermen en bevorderen van biodiversiteit is daarbij een belangrijk onderdeel. Dit geldt zowel voor de eigen tuin als voor de openbare ruimte”. De volgende uitgangspunten zijn hierbij belangrijk:

- We streven het 3-30-300 principe na. Iedereen kan vanuit zijn woning minimaal drie bomen zien, ieders wijk bestaat voor minimaal 30% bladerdek en niemand woont verder dan 300 meter van een park of groene ruimte;
 - We kappen geen bomen, tenzij het echt niet anders kan. In die gevallen planten we terug of zorgen we voor ander passend groen;
 - We grijpen de kansen aan om ecologische verbindingzones en biodiversiteit te versterken;
 - We ondersteunen proactief initiatieven van inwoners gericht op vergroening en verduurzaming van hun eigen terrein en de openbare ruimte;
 - We stimuleren het opruimen van hondenpoep door hier faciliteiten voor te bieden.
-
- *Structuurvisie Nieuwegein verbindt (2010)*
In de Structuurvisie is beschreven dat Nieuwegein haar toekomst moet zoeken in ‘kwaliteit’. Kwaliteit uitgedrukt in belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde voor de inwoners van Nieuwegein. Veel inwoners wonen er nu naar tevredenheid en willen er ook na hun werkzame periode graag blijven wonen. Daarbij past een vertrouwde en sociaal prettige omgeving. Een van de in de Structuurvisie genoemde uitdagingen is het verbinden en verbeteren van buurt- en wijkgroen.
 - *Toekomstvisie Nieuwegein naar 2025*
De Toekomstvisie Nieuwegein naar 2025 is door de Raad vastgesteld in maart 2016. Groen is een van de speerpunten. Dit betreft niet alleen de bijzondere plekken, zoals Jutphaas, Vreeswijk, de forten en kastelen en restanten van het stadje ‘t Geyn, maar ook de kleinere veldjes en plantsoenen in de woonwijken zijn belangrijke plekken die we willen behouden om te ontspannen, te recreëren en elkaar te ontmoeten. In de woonwijken is veel ruimte voor rust, recreatie en groen. Water, natuur en de oude historische plekken geven onze stad karakter en zijn nooit ver weg.
 - *Nota Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR 2001)*
In de Nota IBOR neemt het college een principebesluit over de kwaliteit van de openbare ruimte voor de onderdelen groen, grijs en schoon. Deze nota heeft als grondslag gediend voor de onderhoudsbestekken groen.

- *Groenstructuurplan Nieuwegein (2017)*

De gemeente streeft naar het behouden en ontwikkelen van een goede groenstructuur die ook goed te beheren is. Alle functies moeten hierin een plaats krijgen: natuur, biodiversiteit, recreatie, enzovoort. Het plan biedt de kaders en uitgangspunten voor behoud en verdere ontwikkeling van een groenstructuur, waarin alle benodigde en gewenste functies een plaats krijgen.

De lokale ecologische verbinding, vormt een belangrijke schakel tussen de gebieden met de functie natuur (kerngebieden) in de gemeente Nieuwegein en daarbuiten. Hiermee geven we invulling aan de doelstellingen van Natuurnetwerk Nederland (Ecologische Hoofdstructuur). Voor het functioneren van de lokale ecologische verbinding zijn ook de stapstenen en haarvaten van belang: grotere groengebieden en langere groenstroken, die vaak overeen komen met historische lijnen in Nieuwegein. Ze dragen bij aan de biodiversiteit en zo aan een gezond groenbestand.

- *Bomenverordening Nieuwegein (2012)*

De Bomenverordening is het belangrijkste instrument voor het behoud en de bescherming van waardevolle bomen. De Bomenverordening verbiedt het rooien, kappen en verplanten van bomen zonder vergunning, maar ook het "verrichten van handelingen, zowel boven- als ondergronds, die de dood of ernstige beschadiging of ontsiering van houtopstand ten gevolge kunnen hebben".

In de verordening is vastgelegd voor welke bomen een kapvergunning moet worden aangevraagd, om welke redenen de gemeente een kapaanvraag kan weigeren en welke voorwaarden het college aan een vergunning kan stellen. Een gemeentelijke boom is kapvergunningplichtig als hij op de kaart Waardevolle houtopstanden staat. Een particuliere boom is kapvergunningplichtig als de omtrek op 1,30 meter boven de grond groter is dan 90 cm. De kaart Waardevolle houtopstanden en de lijst Waardevolle houtopstanden (Bomenlijst) worden elke vijf jaar geactualiseerd en door Burgemeester en Wethouders vastgesteld.

Leilinden park Oudegein

- *Boombeschermingsplan Nieuwegein 2019*

Het Boombeschermingsplan, een beleidsmatige onderbouwing van de verordening, geeft handvatten voor hoe om te gaan met waardevolle bomen in ruimtelijke plannen. Het biedt houvast om waardevolle bomen te beschermen en te behouden en, wanneer dat niet mogelijk is, te compenseren. Verder is er op verzoek van de raad een systeem gemaakt op grond waarvan een kapaanvraag wordt beoordeeld. Het systeem is opgebouwd uit twee beoordelingsmethodieken. De ene methodiek bepaalt de waarde van de boom. Deze waarde is opgebouwd uit de huidige leeftijd van de boom, de verschijningsvorm, de toekomstverwachting, de beeldbepalendheid, de zeldzaamheid en het belang voor de natuur. De andere methodiek bepaalt de mate van overlast. Dit gaat om wortelwerking, bladval, schaduw, overhangende takken, vruchtval, allergie en ziekte en plagen. De verhouding tussen de waarde en de overlast bepaalt of er wel of geen kap-(vergunnings)proces opgestart gaat worden. In 2023 wordt mede op verzoek van de raad de start gemaakt met de evaluatie van het Boombeschermingsplan Nieuwegein 2019.

- *Omgevingsvisie Nieuwegein verstedelijkt en vergroent (oktober 2020)*

In de Omgevingsvisie worden een aantal uitgangspunten benoemt voor Nieuwegein:

- Verbonden met de stad, verbonden met elkaar;
- Fijne en groene stad met een levendig centrum;
- Een toekomstbestendige stad voor jong en oud;
- Een bedrijvige stad in een sterke regio.

Daarnaast worden ook de volgende randvoorwaarden meegegeven:

- De buitenruimte nodigt uit en is toegankelijk;
- In elk ontwerp is er aandacht voor waterberging, groen en hittestress;
- Bij nieuwe ontwikkelingen vragen we tenminste 30% onverharde ondergrond te realiseren;
- In het Natuurnetwerk Nieuwegein wordt niet gebouwd. Als er naast het Natuurwerk Nieuwegein wordt gebouwd, moet worden nagegaan hoe het Natuurnetwerk versterkt kan worden.

Nieuwegein is een groene gemeente en heeft te maken met vele uitdagingen in de buitenruimte. Hierom staat het groen meer dan eens onder druk en is het zorg goed te zorgen voor een gezonde, groene leefomgeving. De Omgevingsvisie geeft ons handvatten voor groenbeleid en groenbeheer. Momenteel (2023) worden uitgangspunten en randvoorwaarden uit de Omgevingsvisie en ook die uit het Groenstructuurplan verder uitgewerkt in het Omgevingsprogramma Natuur in de stad.

- *Visie klimaatadaptatie (september 2018)*

In het Omgevingsprogramma klimaatadaptatie 2023-2026 (2023-113) wordt invulling gegeven aan de opgave om de leefomgeving in Nieuwegein klimaatbestendig en waterrobuust te maken. Een klimaatadaptieve stad is zeker ook een groene stad. Onderzoek heeft laten zien dat er in Nieuwegein

minimaal 50.000 m² aan verharding aanwezig is die omgevormd kan worden naar groen. Bijvoorbeeld in de renovatie projecten van het Openbaar Domein of Betere Buurten. Maar ook het plaatsen van extra bomen draagt bij aan een klimaatadaptieve stad. In het Omgevingsprogramma zijn financiële middelen opgenomen om het nemen van klimaatadaptieve maatregelen mede mogelijk te maken. Verder is in het Omgevingsprogramma budget gereserveerd om apart van bestaande gemeentelijke projecten jaarlijks minimaal 2.000 m² te vergroenen in de openbare ruimte.

Ook conformeert de gemeente zich aan diverse landelijke richtlijnen, zoals het Handboek Bomen 2022 van het Norminstituut Bomen, richtlijnen kabels en leidingen van Stedin en het Kader Werkzaamheden Tramweg.

Naast deze beleidsuitgangspunten heeft de gemeente een aantal operationele beheerplannen laten opstellen, waarin de visie op en het beheer van een aantal specifieke objecten zijn beschreven. Dit betreft de volgende plannen:

- *Beheerplan Bospercelen (2009)*

In 2009 is een beheerplan opgesteld voor de bospercelen in Nieuwegein. Dit plan beschrijft de visie, het beheer en de uitvoering van maatregelen voor het realiseren van duurzaam bos in groengebieden binnen de gemeente die onder extensief beheer vallen. De meeste bospercelen zijn opgebouwd uit populieren. Veel van deze bossen zijn slecht. De afgelopen jaren zijn verschillende percelen conform dit plan omgevormd. Bij deze omvormingen kiezen we voor duurzame oplossingen: herplant van bomen met gebiedseigen soorten, gevarieerde aanplant om de diversiteit te vergroten en onderbeplanting gericht op de fauna (bijvoorbeeld struiken die interessant zijn voor vlinders, bijen en vogels). De beplantingsplannen voor om te vormen percelen worden in nauwe samenwerking met de natuurverenigingen en betrokken bewoners bepaald. Een resume van het beheerplan is in bijlage 3 toegevoegd.

Bosperceel

- *Beheervisie Boomgaarden Nieuwegein (2022)*

Deze visie is een update van de in 2012 opgestelde beheervisie gemaakt voor de boomgaarden in Nieuwegein. Als belangrijkste uitgangspunt bij het beheer van de boomgaard kan de duurzame instandhouding van het landschapselement worden genoemd. Ook in een later stadium dient de boomgaard zijn vitaliteit te behouden. Productie van fruit staat hierbij niet voorop. Wel van belang zijn de landschappelijke en ecologische waarden. De gemeente Nieuwegein heeft 44 locaties waar 461 fruitbomen staan. 28 locaties daarvan zijn hoogstam-boomgaarden. Deze behoren tot het Nederlands erfgoed. In de afgelopen jaren hebben we de aanwezige achterstand in onderhoud weggewerkt. Verschillende percelen zijn omgevormd en daar waar geadviseerd werd om fruitbomen aan te planten is dit ook uitgevoerd. Momenteel hebben we geen achterstanden op het onderhoudsgebied. Een resume van de beheervisie is in bijlage 4 toegevoegd.

Kokke bogaard IV

- *Beheerplan Grienden/Elzenbroekbossen (2023)*

Dit beheerplan is een update van het beheerplan wat in 2012 is gemaakt voor toen alleen de grienden in Nieuwegein. Dit nieuwe plan beschrijft de visie, het beheer en de uitvoering van maatregelen voor het herstellen en beheren van de grienden en de Elzenbroekbossen. Bij de update van het beheerplan is één van de grienden anders gecategoriseerd. Tegenwoordig hebben we vier grienden met cultuurhistorische-, ecologische- en esthetische waarde. De kleinste is 0,16 hectare en de grootste 1,61 hectare. De vier locaties zijn samen 2,91 hectare groot. In de planontwikkeling voor Rijnhuizen is ook een griend opgenomen. Een deel hiervan zal rond particuliere woningen liggen. Deze zullen door de desbetreffende bewoners onderhouden gaan worden. Het beheerplan is gericht op de ontwikkeling van de ecologische potenties van de terreinen en de aangrenzende terreinen. Tevens beheren we twee Elzenbroekbossen in Nieuwegein. De strook aan de Prinsessenweg ligt op grond van Rijkswaterstaat. Een resume van het beheerplan is in bijlage 5 toegevoegd.

Griend

3.3 Ambitie

Openbaar groen is van groot belang voor het welzijn en welbevinden van onze inwoners. Groen levert van nature een duurzame bijdrage, de groene inrichting bepaalt in hoge mate de identiteit van wijken en van het landschap. De ambitie voor groen richt zich op behoud en ontwikkeling van bestaande groenstructuren op afgesproken kwaliteitsniveaus. Herstel van de biodiversiteit, bijdragen aan klimaat en vormt een belangrijk onderdeel van een gezonde leefomgeving.

De ambitie is in onderstaande strategie nader uiteengezet:

- We streven ernaar ons leefmilieu te verbeteren door bescherming van flora en fauna en bevordering van biodiversiteit. We planten een gevarieerd sortiment aan en gebruiken soorten die interessant zijn voor bijen, vlinders en andere dieren. Hiervoor hebben we in 2023 het omgevingsprogramma Natuur in de Stad gemaakt.
- Het uitgangspunt voor openbaar groen is: robuust en toekomstbestendig. Vanuit de noodzaak tot klimaatadaptatie en het herstellen van de biodiversiteit streven we ernaar de hoeveelheid groen en de kwaliteit van dit groen in de gemeente te vergroten. Naast meer vierkante meters openbaar groen (ten koste van verharding) kan dit ook tot uiting komen in verbeteren van de kwaliteit van het groen (een grote boom vangt veel meer fijnstof af dan een kleine boom) en in particuliere initiatieven (minder verharding in tuinen, meer groene daken en muren).
- Bescherming van waardevolle gebieden binnen de gemeentegrenzen en behoud van de totale groenstructuur; verkoop en verhuur van openbaar groen is niet gewenst. We zijn tegenwoordig ook zeer terughoudend met de uitgifte voor kleinschalig groen met geringe impact op de beleving van de openbare ruimte.
- "Het juiste groen op de juiste plek" – we brengen groen aan dat past bij de ondergrondse en bovengrondse omstandigheden en dat de beoogde functies optimaal vervult ("beheerbewust ontwerpen").
- Bij de uitvoering van beheer en onderhoud maken we gebruik van duurzame methoden en duurzame producten, waarbij we de functie en het eindbeeld van de beplanting voor ogen houden (groenstructuur, "ontwerpbewust beheren").
- Areaaluitbreidingen en -aanpassingen toetsen we tijdig (planfase) op beheerbaarheid en financiële gevolgen nemen we mee in de reguliere P&C-cyclus.

Specifiek met betrekking tot bomen en cultuurhistorische objecten gelden de volgende strategische uitgangspunten:

- Bomen: voldoen aan regels Norminstituut Bomen
- Bospercelen: geleidelijk omvormen naar een duurzame groenstructuur
- Grienden/Elzenbroekbossen: beheer afstemmen op ecologische potentie van de percelen
- Hoogstamboomgaarden: duurzame instandhouding van cultureel erfgoed

3.4 Beheer, onderhoud en vervanging

Kwaliteit is een breed begrip: is het mooi of lelijk, goed, matig of slecht, functioneert het of niet. Om over kwaliteit eenduidig te kunnen communiceren en om kwaliteit meetbaar te maken is het nodig dat iedereen hetzelfde begrippenkader heeft.

Voor dit groenbeheerplan hanteren we de landelijke kwaliteitscatalogus beheer openbare ruimte van de CROW. Hierin wordt de beeldkwaliteit voor het onderhoud uitgedrukt in een 5-schaal, variërend van A+ (hoogste kwaliteit) via A, B en C naar D (laagste). Deze schaal is van toepassing op uiteenlopende onderdelen van het groen, zoals vitaliteit, snoeibeeld, kale plekken, onkruid, etc. Voor elk van deze aspecten is een schaalbalk aanwezig waarin de kwaliteitseisen objectief en meetbaar zijn beschreven, met een foto als illustratie. Bijlage 2 geeft een indruk van deze methodiek.

Beheer betreft alle maatregelen gericht op de blijvende instandhouding van de bestaande inrichting van de openbare ruimte op een vastgesteld kwaliteitsniveau, waarbij de openbare ruimte blijvend voldoet aan de daaraan te stellen functionaliteitseisen. Beheer is dus conserverend, maar speelt in op veranderende omstandigheden. Naast het fysieke onderhoud gaat het om activiteiten als voorbereiding, toezicht, inspectie, monitoring, bijhouden van het beheersysteem en contacten met inwoners/gebruikers.

Onderhoud is de fysieke uitvoering van maatregelen. Voor groen en bomen maken we onderscheid in verzorgend onderhoud (onkruid en zwerfvuil verwijderen) en technisch onderhoud (snoeien, dunnen, knippen, maaien).

Voor de instandhouding van het areaal aan groen en bomen is het onderhoud van groot belang. Met onderhoud maken we het mogelijk dat het groen optimaal blijft functioneren tot het einde van de levensduur.

Vervanging. Aan het einde van de levensduur moet het groen worden vervangen. Voor de bomen is een actueel probleem het optreden van een aantal boomziekten die dusdanige problemen veroorzaken dat grootschalige vervanging van bepaalde soorten onvermijdelijk lijkt.

Het moment van vervanging van openbaar groen of bomen kan de aanleiding zijn om herinrichting van de openbare ruimte te overwegen, in samenhang met vervanging of groot onderhoud aan verhardingen en andere beheerobjecten. Bij de vervanging van groen en bomen kijken we ook naar de ondergronds en bovengronds beschikbare ruimte. Voor de vervanging van bomen in de verharding wordt steeds meer gebruik gemaakt van bunkers om de bomen in aan te planten.

Vuursteenoever (Nieuw Vreeswijk)

3.5 **Speerpunten beheer 2024-2027**

In deze paragraaf beschrijven we de concrete onderhoudsmaatregelen waarmee we de ambitie realiseren. Hierbij moet wel worden bedacht dat de maatregel en de frequentie van uitvoering vaak afhankelijk zijn van externe factoren, zoals gebruik of misbruik van het groen, het weer en de technische mogelijkheden. Het benodigde onderhoud kan per locatie en per periode verschillen.

De uitvoering van de onderhoudsmaatregelen beschrijven we daarom bij voorkeur niet in frequenties (zoveel keer maaien), maar in resultaat (het gras is zoveel cm hoog). Dit is voor een groot deel ook de manier waarop de opdracht aan de uitvoerende instantie is beschreven.

Onderstaande maatregelen geven een indicatief beeld.

Onderhoud

Het onderhoud van openbaar groen en bomen richt zich op de instandhouding ervan op het gewenste kwaliteitsniveau. Over het algemeen is dit het niveau B volgens de CROW-catalogus (niveau Basis), voor het stadscentrum is het niveau CROW A (niveau Hoog).

In deze paragraaf geven we een indruk van de onderhoudsmaatregelen. Naast algemene maatregelen, zoals monitoring, bestrijding van ziekten en plagen en inboeten van uitgevallen beplantingen en bomen, worden de onderhoudsmaatregelen waarmee we het gewenste niveau realiseren per groentype als volgt gekarakteriseerd:

Bomen (in verharding, beplanting en gras)

- Snoeien
- Verwijderen van stam- en wortelopschot en zaailingen
- Onkruidbeheersing boomspiegel
- Zwerfafvalbeheersing boomspiegel
- Boomveiligheidscontroles
- Bestrijding ziekten en plagen

Bestrijding eikenprocessierups

Bos

- Het onderhoud van de bospercelen betreft vooral groot onderhoud: dunnen, waarbij de aandacht gericht is op creëren van variatie lichtinval en bestrijden van ongewenste soorten. In het Beheerplan bospercelen zijn hiervoor richtlijnen opgenomen.
- Regulier onderhoud (onkruidbeheersing langs paden, zwerfafvalbeheersing, paden schoonblazen)

Bosplantsoen

- Dunnen en snoeien, randensnoei
- Onkruidbeheersing, de eerste jaren na aanplant door middel van schoffelen, daarna randen uitmaaïen. Op plekken waar dit mogelijk is streven we naar de ontwikkeling van een mantel- en zoom vegetatie (geleidelijke overgang van opgaand bosplantsoen naar de aangrenzende grasvegetatie).
- Zwerfafvalbeheersing

Sierheesters

- Snoeien en randensnoei
- Onkruidbeheersing
- Zwerfafvalbeheersing

Hagen

- Knippen
- Onkruidbeheersing haagvoet
- Zwerfafvalbeheersing

Gazon/ recreatief gras

- Maaïen en bijmaaïen obstakels
- Graskanten steken

Begrazing door schapen

Ruw gras

- Maaïen. We onderscheiden verschillende maaifrequenties. Het maaïen vindt deels met een maaizuigcombinatie (bij verkeershoeken en meterstroken) plaats, waardoor het maaisel direct wordt afgevoerd. Vanaf dit jaar wordt er meer ingezet op ecologisch maaïen. Bij ecologisch maaïen blijft een deel van de ruwe bermen staan zodat de fauna ten alle tijden een winterverblijf houdt. Daarnaast vindt begrazing door schapen plaats.
- Zwerfafvalbeheersing

Bestrijding van ongewenste soorten

- Naast de reguliere onderhoudsmaatregelen zijn regelmatig speciale acties nodig om het groen duurzaam in stand te houden. Denk aan het tegengaan van overdadige bramengroei in bosplantsoen of de bestrijding van hardnekkige wortelonkruiden (kweekgras, pispotjes) in bodembedekkende heesters. In voorkomende gevallen worden ernstig aangetaste vakken opnieuw ingeplant met gebruik van schone, gecertificeerde grond. Daarnaast hebben we regelmatig te maken met planten en dieren die niet van nature hier voorkomen, maar zich wel explosief vermeerderen ten koste van ons

openbaar groen of zelfs ten koste van onze gezondheid. Voorbeelden hiervan zijn de Reuzenberenklauw, Japanse duizendknoop en diverse soorten waterplanten. Om deze invasieve exoten effectief te bestrijden – en om het uitlopen van boom- en heesterstobben tegen te gaan – is soms de toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen noodzakelijk. Omdat dit binnen de huidige wetgeving niet toegestaan is, worden nu duurdere, mechanische methoden toegepast, zoals gronduitwisseling.

In het omgevingsplan Natuur in de Stad zal het beleid voor invasieve soorten meegenomen worden.

Watergangen

- Maaien. We onderscheiden verschillende maaifrequenties. Vanaf dit jaar wordt het areaal ecologisch gemaaid. Met het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) is afgesproken dat 25 % van de sloten niet gemaaid wordt. Het jaar daarna blijft dan een ander deel van deze sloot ongemaaid. Het belangrijkste is dat het doorstroomprofiel gewaarborgd blijft.
- Zwerfafvalbeheersing

Drijvende eilanden

- Maaien en verwijderen eventuele algenbloei
- Verwijderen woekerende planten
- Zwerfafvalbeheersing

Drijvende eilanden aan de Putter (Doorslag)

Overige maatregelen

Naast het reguliere onderhoud zijn diverse aanvullende maatregelen nodig:

- Omvormen van bospercelen (verjonging en aanpassen van de samenstelling);
- Boomwortelopgroei veroorzaakt met regelmaat gevaarlijke verkeerssituaties. Boomwortels onder verharding drukken trottoirtegels en andere verharding omhoog, wat voetgangers, fietsers en andere verkeersdeelnemers ten val kan brengen. De wortelopgroei wordt komende beheerperiode structureel aangepakt in samenwerking met wegbeheer. Binnen vijf jaar worden de locaties met ernstige opgroei opgelost en binnen tien jaar de locaties met matige opgroei;
- We houden rekening met extra onderhoud als gevolg van calamiteiten.

Wet natuurbescherming

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. In 2021 heeft een extern adviesbureau de gemeente beoordeeld over de uitvoering van de wettelijke taken. Uit deze beoordeling zijn verschillende adviezen gekomen. Vanaf 2022 heeft de gemeente hierdoor een eigen ecooloog in dienst om de omgang met de Wet natuurbescherming nog beter te faciliteren. Daarnaast is het vooral belangrijk om buiten aan de slag te gaan. Je kunt dan denken aan:

- Het oplossen van knelpunten vanuit het Groenstructuurplan;
- Het plaatsen van paddenschermen. Deze zijn dit jaar voor het eerst in Nieuwegein toegepast, omdat dit gezien wordt als zorgplicht. Vrijwilligers helpen met het overzetten van de padden;
- Waarborgen van gebieden met een hoge natuurwaarde of potentieel hoge natuurwaarde. Door een natuurstatus te geven wordt er voorkomen dat dat deze belangrijke gebieden verloren gaan. Op deze manier word er een gezonde hoeveelheid natuur behouden tijdens de vele bouwprojecten binnen Nieuwegein;
- Bij de ontwikkelingen of herinrichtingen van nieuwe gebieden denken de adviseurs groen, beleidsmedewerker groen en de stadsecoloog mee om ervoor te zorgen dat waar mogelijk is groen met een natuurwaarde wordt toegepast en gewaarborgd wordt wat beschermd moet blijven;
- Het plaatsen van nestkastjes voor vogels en vleermuizen. In 2023 zijn 100 mezenkasten opgehangen;
- In 2023 zijn we ook gestopt met het preventief bestrijden van de eikenprocessierups;
- Wanneer er bomen omgezaagd moeten worden, wordt er tegenwoordig ook gekeken naar de functies van de boom die de lokale natuur bevorderen. Denk hierbij aan holtes waardoor de boom voor vogels of vleermuizen als een verblijf- of broedplaats kan dienen. Sommige van deze functies kunnen ook beschermd zijn en worden nu door expertise beoordeeld. Wanneer de boom toch weg moet, wordt gekeken of de stammen en takken gebruikt kunnen worden voor takkenrillen of stammen laten rotten die goed zijn voor insecten en schimmels;
- In 2024 gaan we samen met het HDSR bepalen waar we nestgelegenheden voor watervogels aan willen bieden zodat ook deze meer broedmogelijkheden krijgen;
- Daarnaast zal in 2024 een SoortenManagementPlan (SMP) opgesteld worden, waardoor voornamelijk gebouwbewonende soorten beter beschermd worden ondanks de vele renovatieprojecten die knelpunten veroorzaken voor deze soorten;
- Er wordt steeds meer gemonitord in de gemeente en er wordt gewerkt aan een nieuw datasysteem waardoor duidelijke overzichten gemaakt kunnen worden. Dit overzicht kan gedeeld worden zodat niet alleen de eigen organisatie maar ook externen doelgericht kunnen werken. Hierdoor worden de risico's om de lokale flora en fauna te schaden verlaagd.

Voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming is nu structureel hiervoor geld opgenomen in dit beheerplan.

Paddenscherm Geinoord

Vervanging

Bij vervanging en bij nieuwe aanleg van openbaar groen en bomen kijken we naar de inrichting van de (groene) openbare ruimte.

- Te planten bomen hebben voldoende ondergrondse en bovengrondse ruimte, passen bij de plaatselijke omstandigheden (grondslag, schaduw, wind, etc.) en we planten direct een boom van redelijk formaat (over het algemeen maat 18/20). Voor de aanplant van bomen in de verharding wordt steeds meer een bunkersysteem gebruikt zodat we op termijn geen overlast meer van wortelopdruk van deze bomen ervaren.
- We passen een gevarieerd inheems sortiment toe, om ecologische redenen (biodiversiteit, kansen voor flora en fauna) en om te voorkomen dat een (boom-)ziekte voor kaalslag zorgt. In het omgevingsprogramma Natuur in de Stad wordt een plantlijst gemaakt die ingezet kan worden bij het maken van beplantingsplannen in projecten.
- Kappen van waardevolle bomen is alleen toegestaan met een vergunning. Een kaart met waardevolle bomen is opgenomen in de Bomenverordening, deze kaart wordt eenmaal per vijf jaar geactualiseerd. Particuliere bomen met een stamomtrek van 90 cm of meer zijn eveneens vergunningplichtig.
- Bij iedere kapaanvraag weegt de gemeente af of er redenen zijn om een herplantplicht op te leggen. Hierdoor is maatwerk mogelijk. Bij een niet-ruimtelijk plan legt de gemeente in ieder geval een herplantplicht op als de boomwaarde meer is dan 68 punten. Er is dan sprake van een "monumentale boom". Eind 2023 gaan we het Boombeschermingsplan Nieuwegein 2019 evalueren waarbij ook kritisch naar de herplantregel gekeken zal worden.
- In voorkomende gevallen, als een definitieve inrichting van het openbaar gebied nog niet aan de orde is, willen we gebruik maken van de mogelijkheden voor tijdelijk groen.
- We stimuleren particuliere initiatieven binnen de huidige (financiële) kaders.

De vervanging van openbaar groen en bomen vindt plaats aan het einde van de levensduur. Wanneer dat moment is, moet blijken uit de praktijk, aan de hand van inspecties en monitoring. Dit hangt af van de soort beplanting en de plaatselijke omstandigheden. Onderstaand overzicht geeft een indicatie van de – gemiddeld – te verwachten levensduur.

• Bosplantsoen	50 jaar
• Sierheesters	30 jaar
• Hagen	30 jaar
• Rozen	20 jaar
• Vaste planten	20 jaar
• Gazon/Recreatief gras	40 jaar
• Bermen en ruw gras	50 jaar
• Boom 3e grootte	30 jaar
• Boom 2e grootte	50 jaar
• Boom 1e grootte	70 jaar
• Bos	n.v.t. (uitgangspunt is dat bos zichzelf verjongt)

Monitoring

We bewaken de kwaliteit van het groen en de bomen door middel van monitoring en toezicht.

- De kwaliteit van de bomen bewaken we door de boomveiligheidscontrole (BVC);
- De kwaliteit van het groen bewaken we door middel van monitoring.
- In maandelijkse rondes beoordelen we de uitvoering van het groenonderhoud.
- Door dit frequent te doen krijgen we inzicht in de resultaten en kunnen we indien nodig tijdig bijsturen. De resultaten van iedere monitoringsronde leggen we vast;
- Iedere vier jaar beoordelen we of de algehele kwaliteit van het groen in Nieuwegein nog voldoet aan de ambitie. Door een externe partij wordt een beleidsschouw (representatieve steekproef) uitgevoerd;
- Meldingen vanuit het meldingsstelsel vormen eveneens input om zo nodig bij te sturen op de onderhoudskwaliteit.

Olsterveste (Fokkesteeg)

3.6 Uitvoeringsaspecten

Uitbestede werkzaamheden

Het grootste deel van de werkzaamheden wordt uitgevoerd door marktpartijen. Hiervoor zijn op dit moment de volgende contracten op de markt gezet (zie ook het kaartje in bijlage 6):

- Noord
- West
- Natuurkwartier
- Ruw gras, watergangen en S15
- Oost & Zuid

De bestekken beschrijven het groenonderhoud voor een groot deel op beeld. Dat wil zeggen dat we niet een frequentie van uitvoering voorschrijven, maar eisen formuleren voor het eindbeeld. Met name voor de kort cyclische maatregelen als onkruidbestrijding, gazon maaien en zwerfvuil verwijderen levert dit een gelijkmatig beeld gedurende de onderhoudsperiode. Voor andere maatregelen, zoals het knippen van hagen, het snoeien en dunnen van beplantingen en het maaien van ruwe bermen hanteren we frequentieposten.

In 2022 hebben we voor contract Oost & Zuid als pilot een bouwteamcontract opgesteld. Het doel van dit contract is om samen met de aannemer beter in te kunnen spelen op de wensen van de bewoners en de veranderende tijd. Aandachtsvelden in dit bestek zijn duurzaamheid, bevorderen biodiversiteit en participatie. Kwaliteitseisen kunnen door wensen/ veranderde inzichten verhoogd of verlaagd worden. Mocht de pilot slagen dan worden in 2024 de contracten Noord en West voor 2025 en verder ook op deze wijze vormgegeven.

Eigen dienst

Een deel van het openbaar groen (Stadscentrum, Zandveld, Hoog Zandveld, Lekboulevard en Vreeswijk) wordt uitgevoerd door medewerkers van de eigen dienst (zie bijlage 6). Daarnaast wordt het merendeel van het boomonderhoud door de eigen dienst uitgevoerd, alsmede het groenonderhoud op de begraafplaats en kinderboerderij. In totaal is 13 fte beschikbaar voor groen (exclusief algemene ondersteuning en coördinatie).

Particulieren

Bewoners dragen ook bij in het onderhoud van ons groen (het zogenaamde zelfbeheer). Het gaat hier om meestal kleine groenvakken, verspreid door de gemeente. De gemeente stimuleert deze vorm van samenwerking omdat het de betrokkenheid van bewoners met de woonomgeving vergroot. Het levert de gemeente slechts marginaal financieel voordeel op. Een kaartje met de locaties van dit zelfbeheer is opgenomen in bijlage 7. In de komende planperiode zal ook het huidige zelfbeheerbeleid geëvalueerd gaan worden om meer uniforme richtlijnen hiervoor te krijgen.

Voorbeelden zelfbeheer

Incidenteel zijn particulieren ook bij andere beheeractiviteiten betrokken, bijvoorbeeld een groep in Galecop die actief is bij het knotten van wilgen en een molenaar die de boomgaard rond de molen onderhoudt.

4 Financiën

Om dit beheerplan succesvol uit te kunnen voeren is het belangrijk om een beeld te vormen van de voor het onderhoud benodigde financiële middelen. Dit wordt in dit hoofdstuk beschreven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in dagelijks, groot en vervangingsonderhoud.

4.1 Benodigde budgetten

In totaal is voor het openbaar groen een bedrag van € gemiddeld per jaar nodig. Dit betreft het onderhoud van het groen en de vervanging aan het einde van de levensduur. Daarnaast moet rekening worden gehouden met de inzet van de eigen dienst – personeelslasten en materieelkosten.

	2024	2025	2026	2027
Exploitatie	*			
Vervangingsinvesteringen				
VAT				
vervangingsinvesteringen				
Totaal				

*inclusief bijdrage uit het coalitieakkoord "Meer voor elkaar"
exclusief kapitaallasten en interne doorrekeningen

Na 2028 wordt de bepaling van de gelden wat ingewikkelder. Dit heeft te maken met bijvoorbeeld de groei van de stad. Daarnaast zal ook de marktontwikkeling een onzekere factor zijn omdat er momenteel al een enorme krapte op de arbeidsmarkt is. Verder zullen de machines vanuit de duurzaamheid verder verbeterd gaan worden. Tegen deze tijd zullen er machines zijn die de watergangen en ruwe bermen onderhouden met elektriciteit en/of waterstof.

Naast de kosten voor het daadwerkelijk onderhouden en vervangen van groen, zijn er ook uren eigen dienst mee gemoeid om te zorgen dat het onderhoud uitgevoerd wordt. In totaal is jaarlijks 13 fte beschikbaar voor groen (exclusief algemene ondersteuning en coördinatie).

Onderhoud

De kosten voor onderhoud van het openbaar groen op het gewenste kwaliteitsniveau bedragen gemiddeld € per jaar.

De kosten zijn berekend op basis van het huidige beheerareaal, met kengetallen die zijn toegespitst op de situatie in Nieuwegein. Hierbij is rekening gehouden met de wijze van uitvoering (eigen dienst of derden) en met aanvullende activiteiten zoals bestrijding van exoten, omvorming van bospercelen, boomwortelschade en de Wet Natuurbescherming. In de prijzen zijn de kosten voor afvoer van groenafval meegerekend.

Als uitgangspunt geldt onderhoud op een Basis-kwaliteitsniveau. Dit komt overeen met het kwaliteitsniveau B van de beeldsystematiek van CROW (waarbij opgemerkt wordt dat niet alle onderhoud op beeld wordt uitgevoerd, zie hiervoor paragraaf 4.3.4). Het stadscentrum wordt op niveau A onderhouden.

Zelfbeheer betekent niet dat het groen geen geld kost. Het onderhoud wordt weliswaar door particulieren kosteloos uitgevoerd, maar daartegenover staat dat de contacten met bewoners extra inspanningen van de gemeente vergen. Daarnaast moeten we er rekening mee houden dat het groen een keer terugkomt in beheer. Voor verhuurd groen zijn de kosten nihil.

Onderhoud bomen
Onderhoud beplantingen
Onderhoud gras en sloten
Overige (beleidsschouw, boomwortelopgroei,
bomen op verkeerde plek, Wet Natuurbescherming, deel meer
voor elkaar)

Totaal

Voor 2025 is een extra bedrag van € 105.000 opgenomen om een inspecties uit te laten voeren om de concrete vervangingsopgaves (groen en bomen) in beeld te brengen. Tevens is er geld opgenomen om het beheerssysteem opnieuw aan te besteden. Vanaf 2025 wordt ook een extra toezichthouder hierin gefinancierd.

Vervanging

Naast onderhoud moet rekening worden gehouden met vervanging van het groen aan het einde van de levensduur. Voor de uitbestede activiteiten is hiervoor, gemiddeld per jaar, een bedrag van € 842.000 nodig. Dit bedrag wordt als volgt verdeeld over de groentypen:

Bomen
Beplanting
Gras en sloten
Overige

Totaal *

* exclusief ureninzet medewerkers

4.2 Beschikbare middelen

In totaal is in 2024 € budget beschikbaar voor het beheer en onderhoud van groen. In 2025 is dit € en vanaf 2026 €

4.3 Financiële vertaling

Op basis van de confrontatie van de benodigde en beschikbare middelen ontstaat onderstaand inzicht. Er is sprake van een licht overschot in 2024 wat veroorzaakt wordt door de extra gelden vanuit "meer voor elkaar". In de jaren hierna is er een tekort van ca. € in 2025, ca. € in 2026 en ca. € in 2027.

	2024	2025	2026	2027
Exploitatie	€	€	€	€
Beschikbaar budget o.b.v. vorige begroting	€	€	€	€
Resultaat				

5 Monitoring

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbaar groen. In het beheer van de openbare ruimte werken wij kwaliteitsgericht. De kwaliteit van de openbare ruimte wordt daarom gemonitord. Hierdoor wordt grip gehouden en bijgestuurd indien nodig.

In hoofdstuk 3, sectie 3.5 wordt beschreven op welke manier het beheer en onderhoud wordt gemonitord.

6 **Integrale afstemming**

Het is van belang om oog te hebben voor werkzaamheden die integraal kunnen worden opgepakt. Bij onderhouds- en vervangingsopgaven is het vaak kostenefficiënt om opgaven integraal af te stemmen en werkt overlast verlagend.

Onderhoud en vervanging wordt afgestemd met andere beheerdomeinen, met andere afdelingen en met externe partijen zoals kabels en leidingen beheerders en HDSR.

7 Bijlagen

7.1 Beheerareaal groen

Bomen	Bomen in boombakken	14	st
	Knotbomen	2.645	st
	Broekbomen	389	st
	Leibomen	98	st
	Haagbomen	11	st
	Zuilbomen	939	st
	Dakvormen	15	st
	Gekandelaberde bomen	217	st
	Bijzondere aandacht (verkleinen)	207	st
	Meerstammige bomen	4	st
	Overige bomen (straat- en parkbomen)	29.552	st
	Fruitbomen	461	st
	Totaal	34.552	st
Bos	Bos	461.502	m2
Bosplantsoen	Bosplantsoen blijvend bos	45.290	m2
	Bosplantsoen struik	337.102	m2
	Griend	38.186	m2
	Totaal	420.578	m2
Heesters	Sierheesters > 3 jaar	137.699	m2
	Sierheesters < 3 jaar	23.546	m2
	Bodembedekkende sierheesters > 3 jaar	79.087	m2
	Bodembedekkende sierheesters < 3 jaar	5.182	m2
	Bodembedekkende sierheesters	576	m2
	Covergreen		
	Afzetheesters > 3 jaar	36.114	m2
	Afzetheesters < 3 jaar	2.715	m2
	Totaal	284.919	m2
Rozen	Struikrozen	2.533	m2
Vaste planten	Vaste planten > 3 jaar	24.222	m2
	Vaste planten < 3 jaar	1.002	m2
	Stinzeplanting	726	m2
	Totaal	25.950	m2
Hagen	Hagen eenzijdig	1.818	m2
	Hagen	31.759	m2
	Geluidsschermen	5.151	m1
	Totaal	33.577	m2
Grafveld	Grafveld	7.796	m2
	Recreatief gras		
	Vlak	1.082.531	m2
	Vlak met bollen	107	m2

	Talud	49.178	m2
	Totaal	1.131.816	m2
Ruw gras	Dierenweides	32.177	m2
	Weiland	849	m2
	Schapen talud	102.589	m2
	Schapen vlak	249.979	m2
	Ruw gras zichthoek	291.996	m2
	Ruw gras vlak 1 x	53.566	m2
	Ruw gras vlak 2x	449.894	m2
	Ruw gras talud 1x	177.173	m2
	Ruw gras talud 2x	142.734	m2
	Ecologisch maaibeheer vlak	286.243	m2
	Ecologisch maaibeheer talud	74.433	m2
	Bloemenweide	25.747	m2
	Totaal	1.886.531	m2
Watergangen	Watergangen 1 keer	579.026	m2
	Watergangen 1 keer hand	52.193	m2
	Watergangen 2 keer	5.645	m2
	Vijver	87.111	m2
	Totaal	723.975	m2
Watergangen HDSR*	Watergangen 1 keer	435.527	m2
	Watergangen 1 keer hand	6.115	m2
	Watergangen 2 keer	53.135	m2
	Vijver	8.587	m2
	Totaal	503.364	m2
Overige	Drijvende eilanden	128	m2
	Zelfbeheer	117.285	m2
	Braakliggend	4.870	m2
	Verhuur	29.030	m2
	Groentetuin	344	m2
Totaal (excl sloten HDSR)		5.130.834	m2

*) Met het HDSR heeft de gemeente afspraken gemaakt over het onderhoud van sloten binnen de gemeentegrenzen. De gemeente onderhoudt deze watergangen voor hun. Kosten worden rechtstreeks aan hun gefactureerd en wegen niet mee in de hoeveelheden.

7.2 Standaardkwaliteitsniveaus

Om de onderhoudskwaliteit van het groen objectief te kunnen meten en beschrijven maken we gebruik van de systematiek van de CROW (nationaal kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte), zoals beschreven in de Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2013 (publicatie 323).

De kwaliteitscatalogus biedt een landelijke standaard voor kwaliteitsniveaus van de openbare ruimte. De foto's, beschrijvingen en prestatie-eisen stellen beheerders van openbare ruimte in staat om inzichtelijk te communiceren met hun bestuurders, gebruikers en uitvoerders van het onderhoud.

De kwaliteitscatalogus bevat ruim 200 schaalbalken waarmee een kwaliteitscriterium is verdeeld in vijf kwaliteitsniveaus, variërend van zeer hoog (A+) tot zeer laag (D), waarmee de gewenste kwaliteit per gebied kan worden gekozen.

De CROW onderscheidt 5 niveaus:

Kwaliteitsniveau	Omschrijving	Indicatie kwaliteit	Relatie met wegbeheer
A+	Zeër hoog	Nagenoeg ongeschonden	Er is geen schade
A	Hoog	Mooi en comfortabel	Er is enige schade, maar de waarschuwingsgrens is nog niet overschreden
B	Basis	Functioneel	De waarschuwingsgrens is overschreden: er is klein onderhoud nodig of binnen vijf jaar is groot onderhoud nodig
C	Laag	Onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder	De richtlijn is overschreden: er is binnen twee jaar groot onderhoud nodig
D	Zeër laag	Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernieling, functieverlies, juridische aansprakelijkstelling [1] of sociale onveiligheid	De richtlijn is meer dan een klasse overschreden: er is direct groot onderhoud nodig

Enkele voorbeelden van schaalbalken voor groen zijn onderstaand weergegeven.

Groen-boom-boomspiegel-onkruid

A+	A	B	C	D
				
Er is geen onkruid.	Er is weinig onkruid.	Er is in beperkte mate onkruid.	Er is redelijk veel onkruid.	Er is veel onkruid.
bedekking 0% per boomspiegel	bedekking ≤ 20% per boomspiegel	bedekking ≤ 40% per boomspiegel	bedekking > 40% per boomspiegel	bedekking > 40% per boomspiegel
bedekking door resten 0% per boomspiegel	bedekking door resten ≤ 10% per boomspiegel	bedekking door resten ≤ 25% per boomspiegel	bedekking door resten > 25% per boomspiegel	bedekking door resten > 25% per boomspiegel
maximale hoogte 0 cm	maximale hoogte ≤ 10 cm	maximale hoogte ≤ 20 cm	maximale hoogte ≤ 50 cm	maximale hoogte > 50 cm

Groen-beplanting-onkruid

A+	A	B	C	D
				
Er is geen onkruid.	Er is weinig onkruid.	Er is in beperkte mate onkruid	Er is redelijk veel onkruid.	Er is veel onkruid.
bedekking 0% per 100m ²	bedekking ≤ 20% per 100m ²	bedekking ≤ 40% per 100m ²	bedekking > 40% per 100m ²	bedekking > 40% per 100m ²
bedekking door resten 0% per 100m ²	bedekking door resten ≤ 10% per 100m ²	bedekking door resten ≤ 25% per 100m ²	bedekking door resten > 25% per 100m ²	bedekking door resten > 25% per 100m ²
maximale hoogte 0 cm	maximale hoogte ≤ 10 cm	maximale hoogte ≤ 30 cm	maximale hoogte ≤ 50 cm	maximale hoogte > 50 cm
zodetvorming nee	zodetvorming nee	zodetvorming nee	zodetvorming nee	zodetvorming ja

Groen-beplanting-heesters-gesloten heesters-kaal oppervlak

A+	A	B	C	D
				
Er is geen kaal oppervlak.	Er is weinig kaal oppervlak.	Er is in beperkte mate kaal oppervlak.	Er is redelijk veel kaal oppervlak.	Er is veel kaal oppervlak.
kaal oppervlak 0% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 5% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 10% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 25% per 100m ²	kaal oppervlak > 25% per 100m ²

Groen-beplanting-haag-gaten in haag

A+	A	B	C	D
				
Er zijn geen gaten in de haag.	Er zijn weinig gaten in de haag.	Er zijn in beperkte mate gaten in de haag.	Er zijn redelijk veel gaten in de haag.	Er zijn veel gaten in de haag.
gaten 0% per 100m ¹	gaten ≤ 2% per 100m ¹	gaten ≤ 5% per 100m ¹	gaten ≤ 15% per 100m ¹	gaten > 15% per 100m ¹

Groen-gras-recreatief grasveld-grashoogte

A+	A	B	C	D
				
Het gras is voldoende kort voor het gewenste doel en komt overeen met recreatief gras A uit de Standaard RAW Bepalingen.	Het gras is voldoende kort voor het gewenste doel en komt overeen met recreatief gras A uit de Standaard RAW Bepalingen.	Het gras is voldoende kort voor het gewenste doel en komt overeen met recreatief gras B uit de Standaard RAW Bepalingen.	Het gras is voldoende kort voor het gewenste doel en komt overeen met recreatief gras B uit de Standaard RAW Bepalingen.	Het gras is te lang of te kort gemaaid voor het gewenste doel en komt niet overeen met recreatief gras B uit de Standaard RAW Bepalingen.
hoogte gras	hoogte gras	hoogte gras	hoogte gras	hoogte gras
≤ 80 mm per 100m ²	≤ 80 mm per 100m ²	≤ 100 mm per 100m ²	≤ 100 mm per 100m ²	> 100 mm per 100m ²
hoogte na maaien	hoogte na maaien	hoogte na maaien	hoogte na maaien	hoogte na maaien
≥ 30 mm per 100 m ² ≤ 40 mm per 100 m ²	≥ 30 mm per 100 m ² ≤ 40 mm per 100 m ²	≥ 30 mm per 100 m ² ≤ 50 mm per 100 m ²	≥ 30 mm per 100 m ² ≤ 50 mm per 100 m ²	< 30 mm per 100 m ² > 50 mm per 100 m ²
hoogteverschil na maaien	hoogteverschil na maaien	hoogteverschil na maaien	hoogteverschil na maaien	hoogteverschil na maaien
≤ 10 mm per 100m ²	≤ 10 mm per 100m ²	≤ 15 mm per 100m ²	≤ 15 mm per 100m ²	> 15 mm per 100m ²

7.3 **Beheeradviezen bospercelen**

In maart 2009 heeft Borgman Beheer Advies B.V. een 'Beheerplan Bospercelen' voor de gemeente opgesteld. In dit document worden voorstellen gedaan voor duurzaam beheer van bospercelen.

Visie

De visie op de bospercelen is als volgt verwoord: "De huidige groenstructuur omvormen naar een duurzame groenstructuur met hoge ecologische waarden passend binnen de bestaande (wettelijke) kaders betreffende natuur."

Uitgangspunten

- De gebieden die nu de functie 'bos' hebben moeten als zodanig behouden blijven.
- De structuur zoals die neergelegd wordt door hogere overheden zoals bijvoorbeeld de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vormt het minimale kader voor de groenstructuur van de gemeente Nieuwegein.
- Er is ruimte om bijvoorbeeld paddenpoelen aan te leggen. De gemeente wil streven naar zo hoog mogelijke ecologische waarden.
- Er moet rekening gehouden worden met het feit dat het hier gaat om stedelijk groen.
- Gebleken is dat het oude beheersysteem van wijkers en blijvers onhoudbaar is. Ook het extensief beheerde groen binnen het stedelijk gebied moet passend beheerd worden.
- Populierenbossen zijn niet duurzaam. De wens is om het bestaande populierenbestand om te vormen naar gemengde opstanden met duurzame soorten.
- Terreinen moeten veilig toegankelijk zijn.

Na een gebiedsbeschrijving (bodemsoort, water) volgt een beschrijving van diverse geschikte boomsoorten, waarbij de nadruk ligt op gebiedseigen soorten. In de boomlaag is loofhout het meest geschikt: haagbeuk, zomereik, berk, es, iep, zwarte els, abeel, schietwilg, grauwe wilg en laurierwilg. Ook voor de struiklaag worden inheemse soorten aanbevolen, waarna de kruidlaag door natuurlijke ontwikkeling tot stand moet komen.

De afgelopen jaren zijn inmiddels verschillende percelen omgevormd nadat financiën beschikbaar gesteld waren.

Beheer

Aspecten die bij het beheer een rol moeten spelen zijn veiligheid, recreatieve infrastructuur, cultuurhistorie en flora en fauna.

Voor een deel van de bospercelen wordt omvorming geadviseerd: met name de bossen die nu uit eenvormige rijen populieren bestaan moeten worden omgevormd naar bossen met meerdere soorten, zowel in de boomlaag als in de struiklaag en de kruidlaag. De omvorming dient gefaseerd plaats te vinden in zowel tijd als ruimte: locaties moeten verspreid over een aantal jaren omgevormd worden en grotere percelen moeten steeds gedeeltelijk omgevormd worden totdat na een aantal jaren het geheel is omgevormd.

Voor de bospercelen moeten beheerdoelstellingen worden geformuleerd, op basis van een flora- en fauna-inventarisatie. Als beheermaatregelen wordt hoogdunning aangeraden: het ingrijpen in het kronendak door (mede)heersende bomen weg te halen, om te kunnen sturen in de mengverhouding en de bosontwikkeling (afhankelijk van de doelstelling van het vak). Een dergelijke manier van dunnen geeft groeiruimte aan de te bevorderen bomen.

Verder wordt draagkrachtontwikkeling en samenwerking met stakeholders en bewoners benadrukt. Een kaart met de bospercelen is hieronder weergegeven.

7.4 Beheeradviezen Hoogstamboomgaarden

Dit beheeradvies is een update van de in augustus 2012 door het Landschap Erfgoed Utrecht opgestelde 'Beheervisie Hoogstamboomgaarden'. In dit document worden voorstellen gedaan voor de instandhouding en de renovatie van 44 hoogstamboomgaarden. De boomgaarden liggen verspreid door heel de gemeente en zijn zeer verschillend van grootte, onderhoudstoestand, leeftijd en vitaliteit.

De waarde van hoogstamboomgaarden

Hoogstamboomgaarden behoren tot het erfgoed van Nederland. Historisch gezien bepaalde vooral de vruchtopbrengst van de boomgaard de waarde. Tegenwoordig ziet men in dat boomgaarden nog veel meer waarden met zich meebrengen. Hoogstamfruitbomen dragen bij aan de ruimtelijke afwisseling en hebben daarom een hele duidelijke landschappelijke waarde. Vaak verbinden ze bebouwing met het open buitengebied. Ook op zichzelf staande bomen zijn vaak karakteristieke elementen in het landschap. In het voorjaar, tijdens de bloeitijd, zijn fraai bloeiende bomen blikvangers in het landschap.

In de gemeente Nieuwegein maken de meeste boomgaarden deel uit van het openbaar groen en hebben zo ook een recreatieve waarde. Evenals andere landschapselementen vertellen boomgaarden iets van de (agrarische) geschiedenis van het landschap en dragen zo bij aan de historische waarden van het landschap. Huisboomgaarden, boomgaarden die achter of rondom agrarische bebouwing liggen, zijn doorgaans het oudst en hebben een rijke soortensamenstelling.

Ook op ecologisch gebied hebben boomgaarden een grote waarde. Door hun rijkdom aan bladeren, bloemen en vruchten hebben ze een grote aantrekkingskracht op dieren. Er komt een grote verscheidenheid aan insecten voor. Tevens vormen ze een goed jachtgebied voor diverse vogel- en vleermuissoorten. In oudere bomen komen vaak holtes voor waar steenuilen, duiven, spechten en andere hollenbroeders kunnen nestelen.

Tot slot heeft een hoogstamboom door zijn unieke eigen karakter ook een esthetische waarde. Door een goede onderhoudssnoei komen de karakteristieke eigenschappen van een hoogstamboom het meeste tot zijn recht. Verwaarlozing vormt op dit moment de grootste bedreiging van de nog resterende bomen. Gebrek aan tijd, interesse, kennis en geld zijn hiervan meestal de oorzaak. Ook diverse gemeenteboomgaarden hebben hiermee van doen. Toch is het mogelijk om met een beperkt budget te zorgen voor een duurzame instandhouding van de elementen.

Uitgangspunten

Als belangrijkste uitgangspunt bij het beheer van de boomgaard, kan de duurzame instandhouding van het landschapselement worden genoemd. Ook in een later stadium dient de boomgaard zijn vitaliteit te behouden. Productie van fruit staat hierbij niet voorop. Wel van belang zijn de landschappelijke en ecologische waarden.

Om de elementen in stand te houden is op diverse plaatsen herstel nodig. Daarnaast is een extensieve vorm van beheer noodzakelijk. Ook zullen op diverse plaatsen keuzes gemaakt moeten worden tussen de boomgaarden en andere aanwezige begroeiing.

De locaties van de boomgaarden

1. Parkhout
2. Geinoord
3. Park Geinoord
4. Geinoord achter huizen
5. Geinoord langs Doorslag
6. Parkje Kraageend
7. Park Oudegein
8. Park Oudegein bij molen
9. Park Oudegein bij picknickbank
10. Park Oudegein kinderboerderij
11. Park Oudegein schapenwei
12. Park Oudegein
13. Park Oude gein bij hooiberg
14. Parkje Zomertaling
15. Park Oudegein tegenover parkeerplaats ziekenhuis
16. Fokkesteeg I
17. Park nabij Norger Veste
18. Fokkesteeg II
19. Langs wandelpad nabij kasteel Oudegein
20. Fort Vreeswijk
21. Zandoever I
22. Zandoever II
23. Reinesteijnseweg I
24. Reinesteijnseweg II
25. Reinesteijnseweg III
26. Parkje Nedereindseweg
27. Nabij afrit 9 A2
28. Speeltuin Ritsemalaan
29. Naast restaurant De Middenhof (Duetlaan)
30. Kokke Bogaard I
31. Kokke Bogaard II
32. Kokke Bogaard III
33. Kokke Bogaard IV
34. Kokke Bogaard V
35. Verdistraat
36. Einsteinbaan
37. Havezatedrift
38. Welmoetsgaarde
39. Wormerveste
40. Rond Het Fort
41. Rond Het Fort, oude schapenwei
42. Rond Het Fort, Plettenburg
43. Fort Jutphaas
44. Perkinsbaan

Beheeradviezen

De rapportage geeft technische richtlijnen voor de inrichting en het beheer van de boomgaarden. Wat de inrichting betreft gaat het om richtlijnen voor plantlocaties, plantafstanden en planttijdstoppen en voor bescherming van de bomen. Voor beheer wordt onderscheid gemaakt in ontwikkelingsbeheer en instandhoudingsbeheer, met adviezen voor de wijze van snoeien, het tijdstip van snoeien en voor bemesting en onderhoud.

Afbeelding - Park Geinoord | 30 jonge peren- en appelbomen

7.5 Beheeradviezen grienden en Elzenbroekbossen

In maart 2012 heeft Landschap Erfgoed Utrecht een 'Beheerplan Grienden Nieuwegein' voor de gemeente opgesteld. In dit plan wordt ingegaan op de mogelijkheden om het beheer van vijf percelen goed af te stemmen op de ecologische potenties van de terreinen en de aangrenzende terreinen. Er is, waar van toepassing, ook rekening gehouden met de cultuurhistorische- en esthetische waarde van de terreinen. Tevens zijn in het nieuwe beheerplan de Elzenbroekbossen binnen Nieuwegein ook opgenomen omdat de werkzaamheden vergelijkbaar zijn met de grienden.

Beschrijving

De zeven percelen (vijf grienden en twee Elzenbroekbossen) liggen verspreid in de gemeente Nieuwegein. De perceelsnamen zijn achtereenvolgens: Valeriaangaarde (1), Structuurbaan (2), IJsselsteinseweg (3), Oudegein (4), Rijnhuizen (5), Prinsessenweg (6) en de Ringslangweide (7). De perceelnummers zijn ingetekend in onderstaande plattegrond.

Perceel Valeriaangaarde ligt in een groene recreatieve strook tussen de A2 en de woonwijk Batau-Zuid. De oppervlakte is 0,16 ha. Het perceel is in 1981 ontstaan omdat er grond nodig was voor een geluidswal langs de A2. Bij het weggraven van grond is bewust een ondiepe waterpartij rondom een eiland gerealiseerd. Hierop is vegetatie gaan groeien, wat heeft geleid tot een houtopstand met dominantie van wilgen. Langs de snelweg staat een dubbele rij grote populieren die veelal de zon wegnemen. Het perceel staat voor 80-90% onder water (na een natte periode) en heeft flauwe oevers en is omringd door water. Er is geen verbinding met het omringende land. Het omringende water is minimaal vier meter breed.

Het perceel Structuurbaan is gelegen tussen het Merwede kanaal, begraafplaats Noorderveld, twee rietlandjes en de weg Structuurbaan. Het gebied is 0,65 ha groot. Op het perceel staan wilgen (boswilg en katwilg) op stobben. De stobben staan op ruime afstand van elkaar en hiertussen staan struiken (o.a. meidoorn) en veel ruigtekruiden. Daarnaast staat er enkele volwassen exemplaren Gewone es van 15m hoog en enkele Zomereik (+/-8m hoog). Het perceel wordt omringd door water. Aan de zuidkant is er een toegang via een dam.

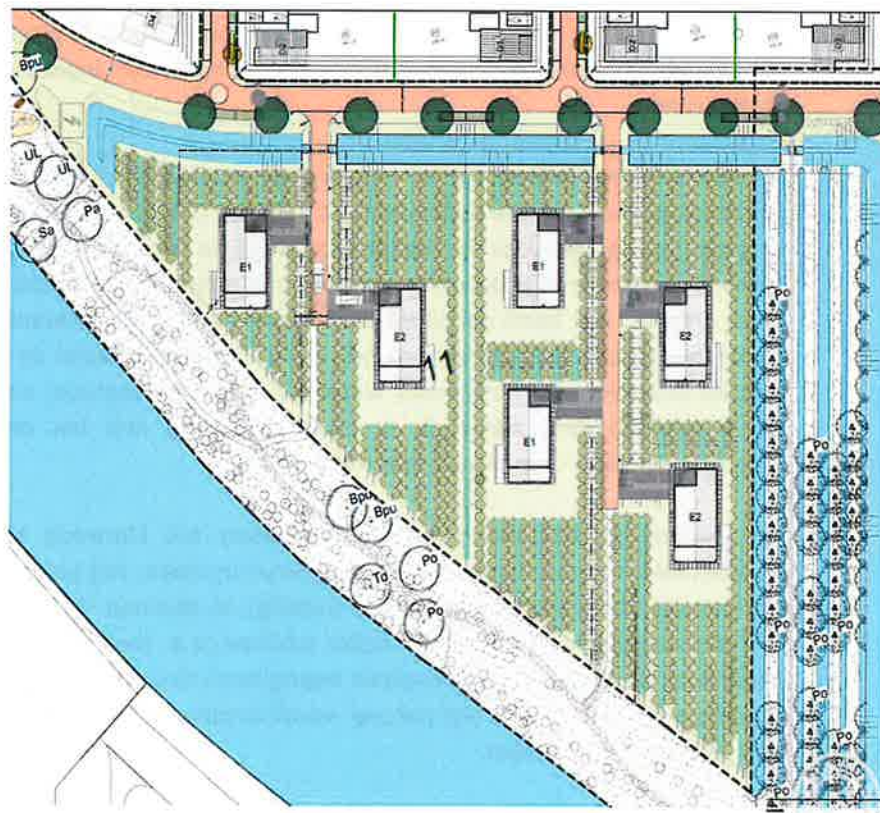
Het perceel IJsselsteinse weg ligt in de wijk Doorslag nabij de rivier Kromme IJssel. Het perceel is 0,24 ha groot. Het is goed bereikbaar.

Het kleine park bestaat uit 5 eenheden met een totaal van ca. 100 stuks knotbomen met een diameter van ca. 50cm. De hoogte van de knot bij de bomen varieert van 30cm tot 200cm boven het maaiveld. In het midden van het perceel ligt een klein water. Onder de knotbomen staat een grasrijke kruidlaag en langs de rand van de poel ligt een rietkraag van ca 0,08 ha. Om de eenheden met knotbomen is een maaibeide en er loopt een wandelpad omheen.

Het perceel Oudegein ligt in het park Oudegein. Het perceel wordt omringd door park, sloten en bloemrijk hooiland. Aan de noordzijde loopt een natuurspad waarlangs hoge vegetatie groeit. De begroeiing van het perceel is hierdoor beperkt zichtbaar en voor wandelaars weinig herkenbaar. Het perceel is 1,85 ha groot. De breedte is ca. 110 m en de lengte ca. 170 m. De greppels liggen 20 tot 30 meter uit elkaar hetgeen betekent

dat er 3 tot 4 ondiepe greppels in de lengte van het perceel aanwezig zijn ter afvoer van het overtollige hemelwater.

Binnen de gebiedsontwikkeling Rijnhuizen was van origine op particulier terrein al een griend aanwezig. In de Gebiedsvisie Rijnhuizen is aangegeven dat er op een deel van de griend op een bijzondere manier gebouwd kan worden. Slechts een deel van de griend komt in aanmerking voor bebouwing (zie onderstaande tekening). Dit deel blijft ook particulier eigendom. Het meest oostelijke deel van de griend komt in eigendom van de gemeente. De griend, het vroegere productiebos van het landgoed, wordt beheerd als natuurgebied. De griend bestaat uit kleine groengebieden waartussen de oude polderstroken en -sloten nog goed herkenbaar zijn.

Elzenbos is gelegen in de Vreeswijk. Het terrein is in eigendom van Domeinen en in pacht uitgegeven aan de gemeente Nieuwegein. Het Elzenbos en het omliggende grasland ligt tussen de Prinsessenweg, de Nieuwe Kerkweg, de Voorhavendijk en het voetpad tussen de Voorhavendijk en de Prinsessenweg. Het Elzenbroekbos is ongeveer 1,11 hectare groot. De boskern van het Elzenbroekbos is 0,22 hectare groot en is midden in het perceel gerealiseerd. Hier bestaat het beheer uit niets-doen-beheer. Dit betekent dat de kern zich zal gaan ontwikkelen tot een broekbos.

Het Elzenbroekbos is gelegen in Batau Noord. Het bosje is aangelegd, waarbij de bomen op de grondrugjes ('Rabatten') geplant zijn. Aan de buitenranden aan, zowel de westzijde als aan de oostzijde is de beplantingsrand breder. Dit in verband met de, als 'mantel' aangeplante struikenrijen. Tussen de bomenrijen en Rabatten is de

slootstructuur (wadi's) zichtbaar. De beplantingsrijen lopen van zuid naar noord. Het gehele bosje is ongeveer 0,16 hectare groot.

Beheer- en inrichtingsmaatregelen

Uitgaande van de actuele landschappelijke en ecologische betekenis die het hakhout en grienden en de aanliggende graslanden en sloten hebben en in potentie verder kunnen ontwikkelen worden onderstaande maatregelen voorgesteld. Met de maatregelen wordt een versterking en toename van de ecologische kwaliteiten voorgestaan. Het is vanuit natuurbeheeroogpunt zeer gewenst om in één hakhoutcomplex verschillende ontwikkelingsstadia te hebben. Door fasering van de kap kan meer ruimtelijke variatie worden verkregen en ontstaan veel ruimtegradiënten in de structuur. Zo blijven alle karakteristieke omstandigheden steeds aanwezig, zodat planten en dieren die afhankelijk zijn van een bepaald stadium, altijd een plek kunnen vinden. Dit is vooral van belang voor diersoorten met een geringe actieradius. Het oogsten van de gehele opstand in één keer geeft weliswaar variatie in tijd, maar niet in ruimte. Om meer ruimtelijke variatie te verkrijgen, kan een grotere hakhoutopstand bijvoorbeeld in vier delen geoogst worden. Kleinere en geïsoleerde terreinen zullen meestal in één of twee keer geoogst moeten worden. Zeker als geen fasering mogelijk is, kan de aanwezigheid van enkele opgaande bomen of struiken van groot belang zijn om een zekere structuurvariatie in stand te houden.

Valeriaangaarde

De Valeriaangaarde is onderdeel van een park waar gerecreëerd wordt. Het huidige beheer van dit perceel is hakhoutbeheer. Het advies is om dit terrein te beheren als hakhoutbosje in een cyclus van 8 jaar. Het perceel is te klein om gefaseerd te beheren en kan in een cyclus van 8 jaar in zijn geheel afgezet worden.

Structuurbaan

Voor deze historische griend is het advies om het hakhoutbos om te vormen tot hakgriendbeheer. Vanwege het achterstallig onderhoud en de uitval van diverse stobben zal er eerst grootschalig herstelbeheer moeten plaatsvinden. Voor het beheer van een hakgriend geldt: eens per vier jaar afzetten. Het perceel zal daarom na herstel in vier stukken worden opgedeeld, zodat jaarlijks een deel kan worden afgezet.

IJsselsteinseweg

De circa 100 knotbomen staan verdeeld over 5 deelgebieden. Het advies is om de wilgen 1x in de 4 jaar te knotten.

Oudegein

Het perceel hakhoutbos in Oudegein bestaat uit circa 1,85 hectare hakhoutbos. Deze griend is tot eind jaren '80 nog met de hiep afgezet. Het advies is om in het midden circa 7.000 m² (broek)bos te ontwikkelen en de resterende circa 11.000 m² als hakhout te gaan beheren in drie verschillende cycli. Dit om te zorgen dat er een gevarieerde mantel/zoom vegetatie ontstaat.

Prinsessenweg

Het elzenbroekbos is in negen delen opgesplitst. Aan de kern worden geen werkzaamheden uitgevoerd. Voor het onderhoud zijn de randen in acht delen opgesplitst

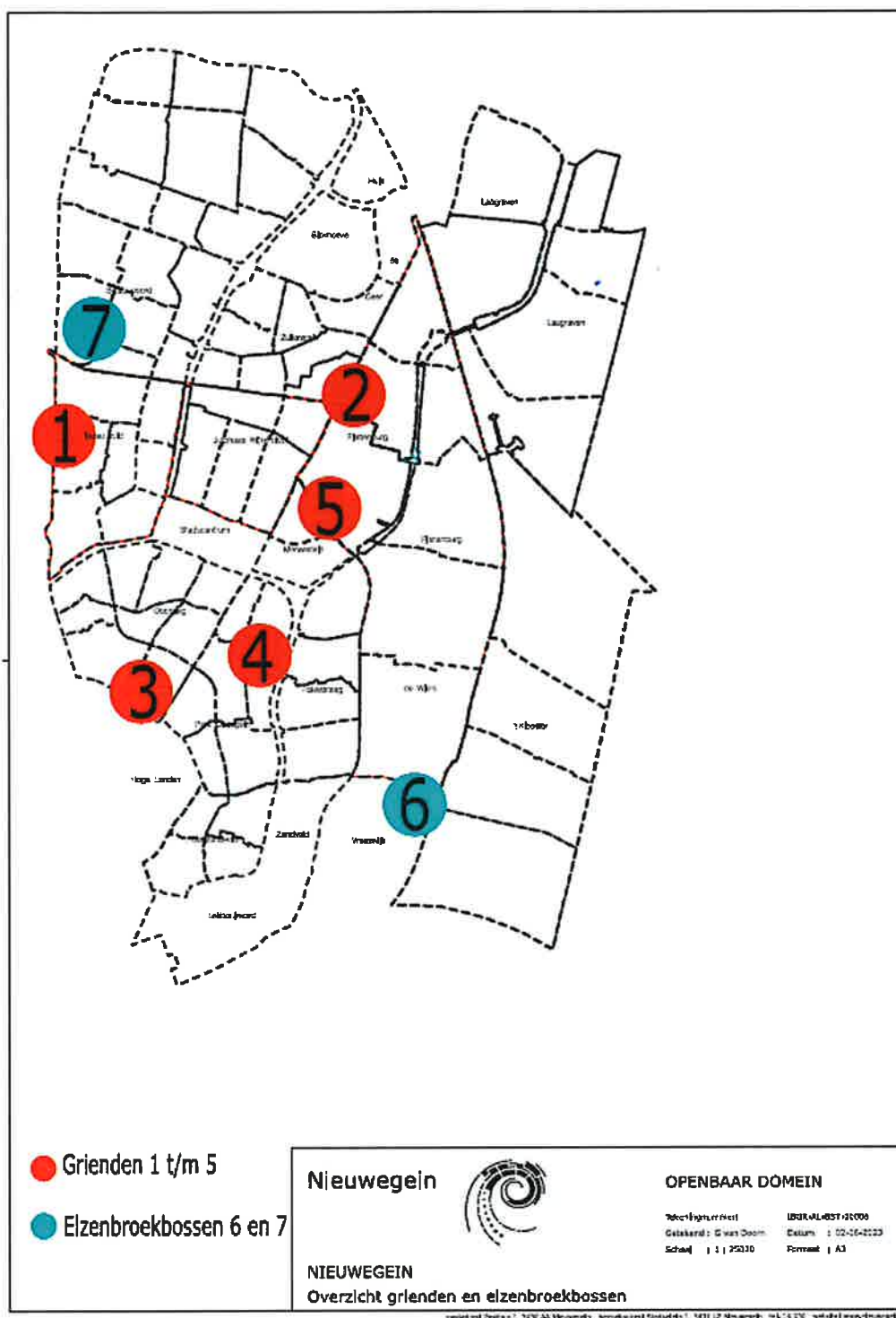
die ieder een ander uitvoeringsjaar hebben. De onderhoudscyclus is één keer per acht jaar afzetten. Hierdoor krijgen we dat er in het gebied verschillende groeihoogtes voorkomen wat voor de flora en fauna erg interessant is.

Ringslangweide

In 2020 is het gebied voor de laatste keer onderhouden. Vanuit eerdere ervaring is toen besloten om het gebied in één keer aan te pakken. Het verdelen in meer vakken levert namelijk een te versnipperd bosje op, waarbij het snel hergroeien van de afgezette bomen door de schaalverkleining wordt tegengegaan. Het gebied is te klein om in stukken uit te voeren. In de eerdere beheersvisie is aangegeven dat het gebied iedere 10 jaar onderhoud behoeft. Tijdens dit onderhoud worden gelijk de greppels geschoond en/of uitgediept omdat hier nu vanwege de ruimte mogelijkheden voor zijn.

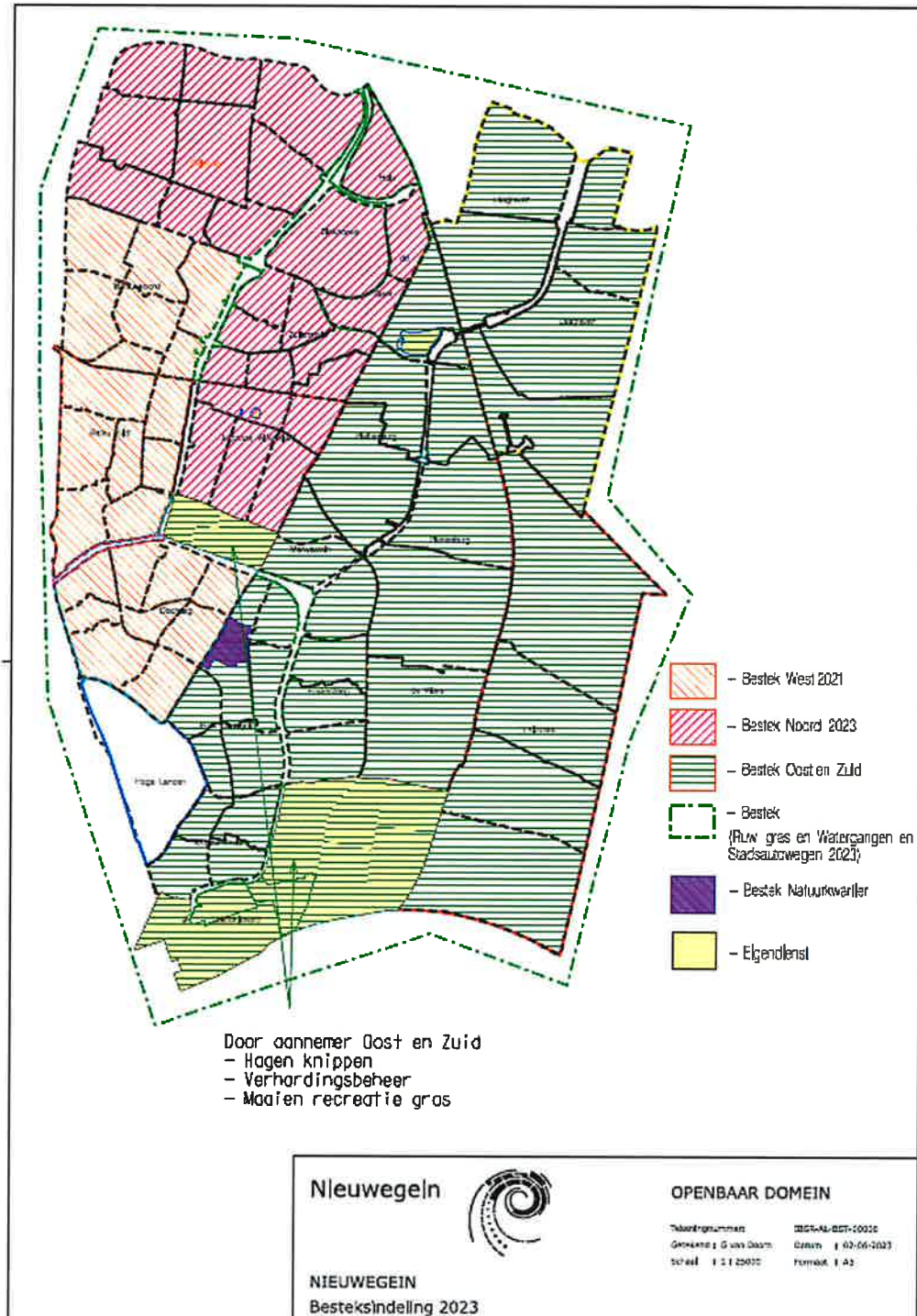
Locatie Ringslangweide

Overzicht locaties grienden en Elzenbroekbossen

7.6 Uitvoeringsaspecten

Indeling bestekken en gebieden eigen dienst.

7.7 Zelfbeheeroverzicht

Locaties zelfbeheer.

